



## **ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM**

### **HERENTALS - HOFKWARTIER**

J. CLAESEN, R. VAN DE KONIJNENBURG  
MAART 2015



## COLOFON

Opgraving ☐  
Vergunningsnummer:  
Datum aanvraag:  
Naam aanvrager:  
Naam site:

Prospectie ☒  
2015/052  
6 februari 2015  
Jan Claesen  
Herentals, Hofkwartier

### Project

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem – Herentals, Hofkwartier.

### Opdrachtgever

Wastiau & Co bvba  
Geneinde 221  
2260 Westerlo

### Opdrachtnemer

ARCHEBO bvba  
Merelnest 5  
B-3470 Kortenaken, België  
BE 0834.280.172

+32 (0)499/24.65.89  
info@archebo.be

### Projectuitvoering

Jan Claesen, ARCHEBO bvba  
Rik van de Konijnenburg, HAAST

ARCHEBO-rapport 2015/003  
ISSN 2034-5615

© 2015 ARCHEBO bvba

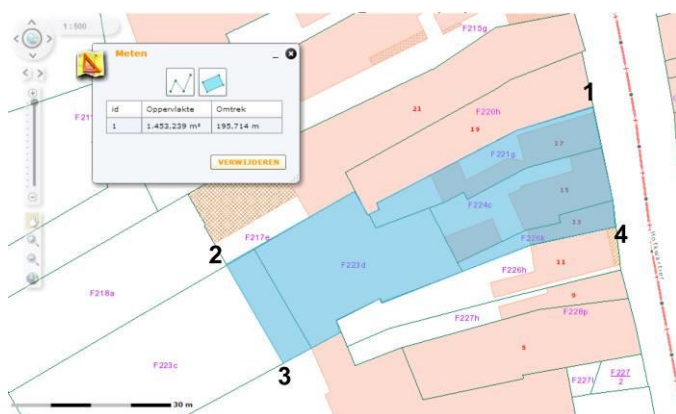
ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

## Inhoud

<b>ADMINISTRATIEVE FICHE</b> .....	i
<b>1. INLEIDING</b> .....	1
<b>2. PROJECTBESCHRIJVING</b> .....	1
<b>3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED</b> .....	2
<b>4. BODEMKUNDIGE SITUERING EN EVALUATIE</b> .....	3
<b>5. GEPLANEDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING</b> .....	4
<b>6. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING</b> .....	5
<b>7. METHODE</b> .....	8
<b>8. RESULTATEN PROEFSLEUVEN</b> .....	9
<b>8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS</b> .....	9
<b>8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN</b> .....	9
<b>8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN</b> .....	10
<b>9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN</b> .....	10
<b>9.1. Evaluatie en beantwoording onderzoeksvragen</b> .....	10
<b>9.2. Waardering</b> .....	12
<b>9.3. Aanbevelingen</b> .....	13
<b>10. BIBLIOGRAFIE</b> .....	13
<b>11. BIJLAGEN</b> .....	13

## ADMINISTRATIEVE FICHE

Opdrachtgever	Wastiau & Co bvba	
Uitvoerder	ARCHEBO bvba	
Vergunninghouder	Jan Claesen	
Bewaarplaats archief	Wastiau & Co bvba	
Bewaarplaats vondsten	Wastiau & Co bvba	
Vergunningsnummer	2015/052	
Projectcode	HEHO	
Vindplaatsnaam	Herentals, Hofkwartier	
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Herentals
	Deelgemeente	Herentals
	Plaats	Hofkwartier

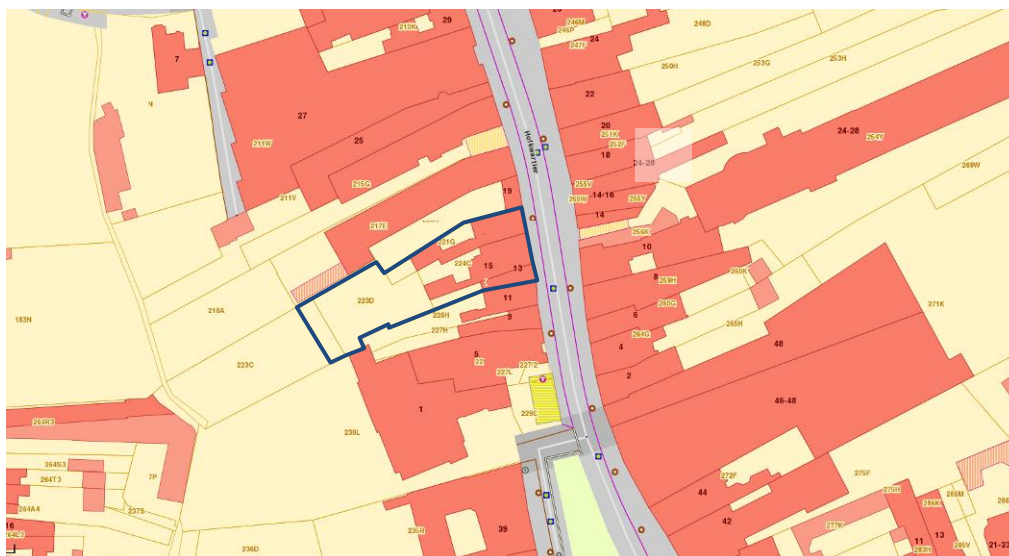


### Lambertcoördinaten

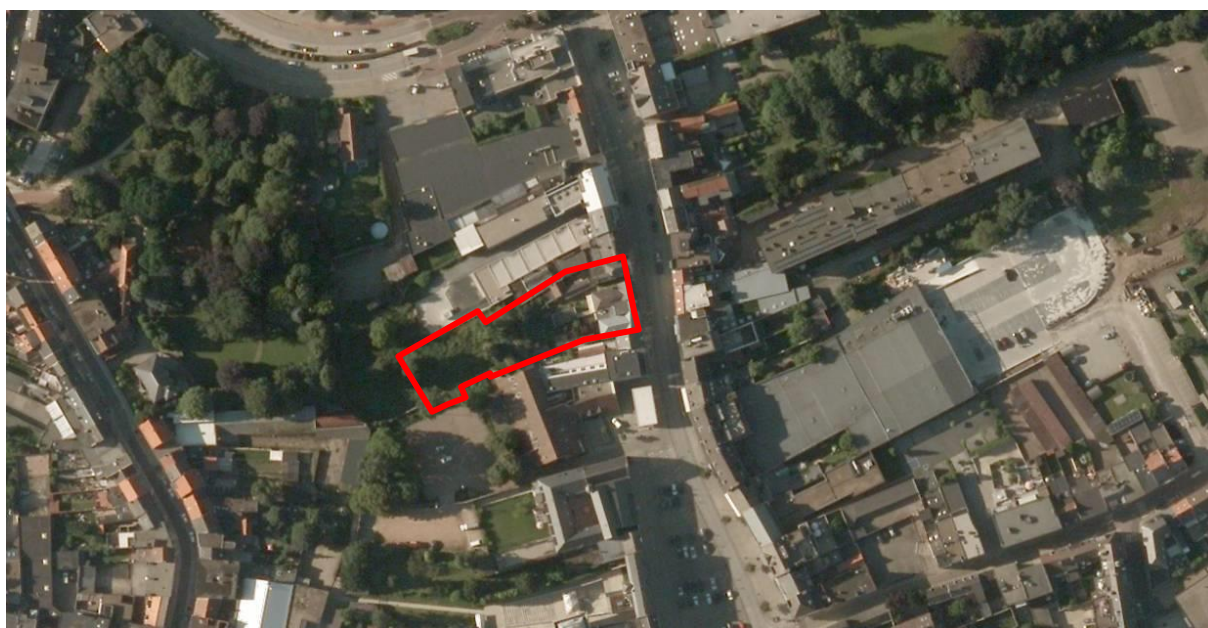
1	x	182641.22
	y	207712.68
2	x	182573.14
	y	207682.32
3	x	182582.63
	y	207664.79
4	x	182645.48
	y	207681.38

Kadaster (CadGIS 2015)

Afd. 1, Sec. F, Percelen: 223D, 224C, 223C(partim), 221G, 226K, 522K, 522M & 524B.



## Kaart onderzoeksgebied



Begin- en einddatum terreinwerk	16/03/2015
Grootte projectgebied	1.453 m <sup>2</sup>
Grootte onderzochte oppervlakte	131,5 m <sup>2</sup>

## 1. INLEIDING

Binnen de stedenbouwkundige vergunning voor de bouw van een winkel, appartementen en een ondergrondse parkeergarage werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd door het Agentschap Onroerend Erfgoed aan de bouwheer.

De opdracht werd door de bouwheer, Wastiau & Co bvba, toegekend aan ARCHEBO bvba op 14 januari 2015.

De prospectievergunning werd afgeleverd op 20 februari 2015.

Dit document vormt het eindrapport van deze opdracht.

## 2. PROJECTBESCHRIJVING

Doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen het bestaande gebouw en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Zijn er archeologische sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen? Hoe werd het terrein bouwrijp gemaakt? Hoe zag het oorspronkelijke reliëf eruit?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis / stadsontwikkeling van Herentals?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
  - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

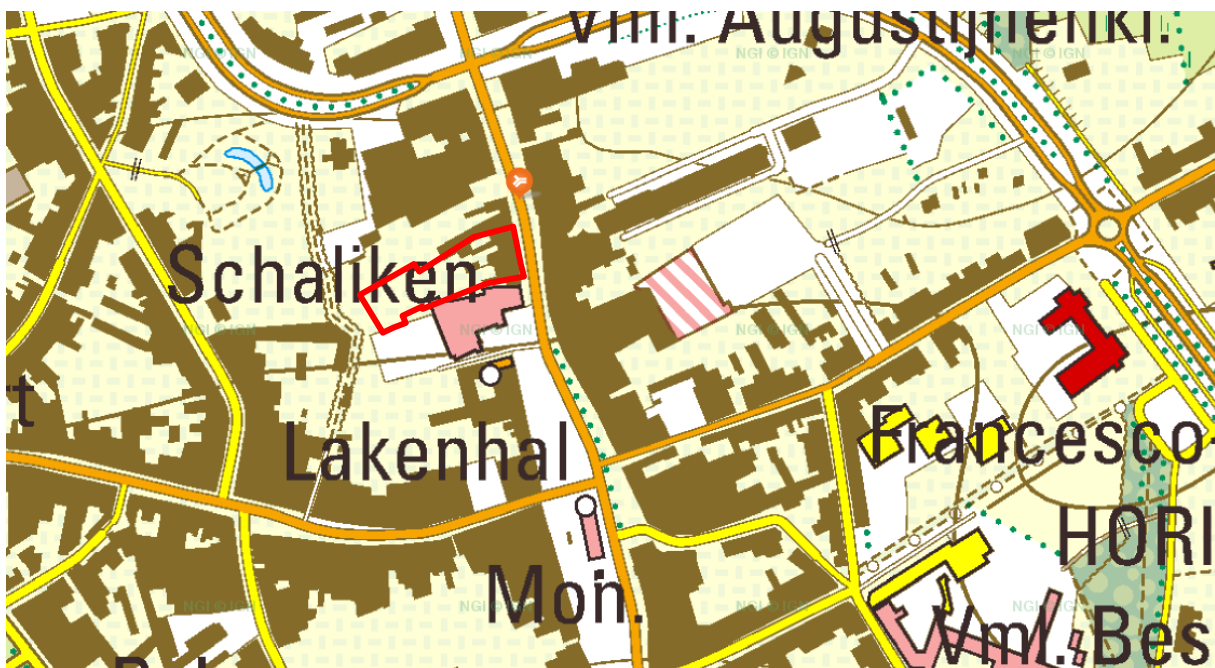


De opgeleverde eindproducten omvatten (in overeenstemming met de BVS):

- Het eindrapport
- Het werkputinplantingsplan
- Sporenplannen
- Het onderzoeksarchief, met onder meer:
  - Inventarislijsten vondsten, sporenbeschrijving, plannen/tekeningen, foto's
  - Dagboek
  - Rapport
  - Foto's, plannen/tekeningen, profieltekeningen en beschrijvingen
  - Vondsten

### 3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED

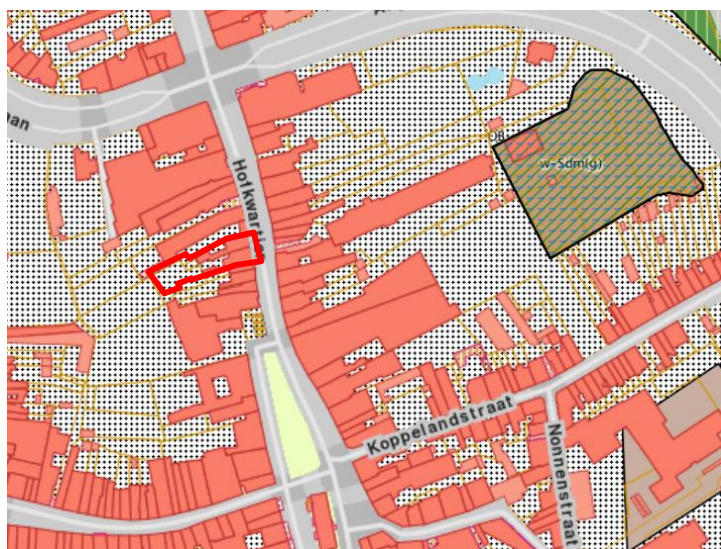
Het projectgebied bevindt in het centrum van Herentals. In het zuiden grenst het gebied de Grote Markt. In het westen en het oosten vormen respectievelijk de Nieuwstraat en de Augustijnenlaan de begrenzing. Kadastraal valt het terrein onder afdeling 1, sectie F, percelen 223D, 224C, 223C(partim), 221G, 226K, 522K, 522M & 524B.



Figuur 1: Topografische kaart van het gebied met aanduiding van het plangebied (NGI, 2015).

#### 4. BODEMKUNDIGE SITUERING EN EVALUATIE

Bijna de gehele binnenstad van Herentals is niet gekarteerd. Hierdoor is hier overal de bodemkartering OB (onder bebouwing) aanwezig. Tegenover het onderzoeksgebied staat een kleine zone gekarteerd als w-Sdm(g), Sdm = matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont, w = klei-zand op geringe of matige diepte, (g) = Dikke antropogene humus A horizont met grijsachtige kleur.



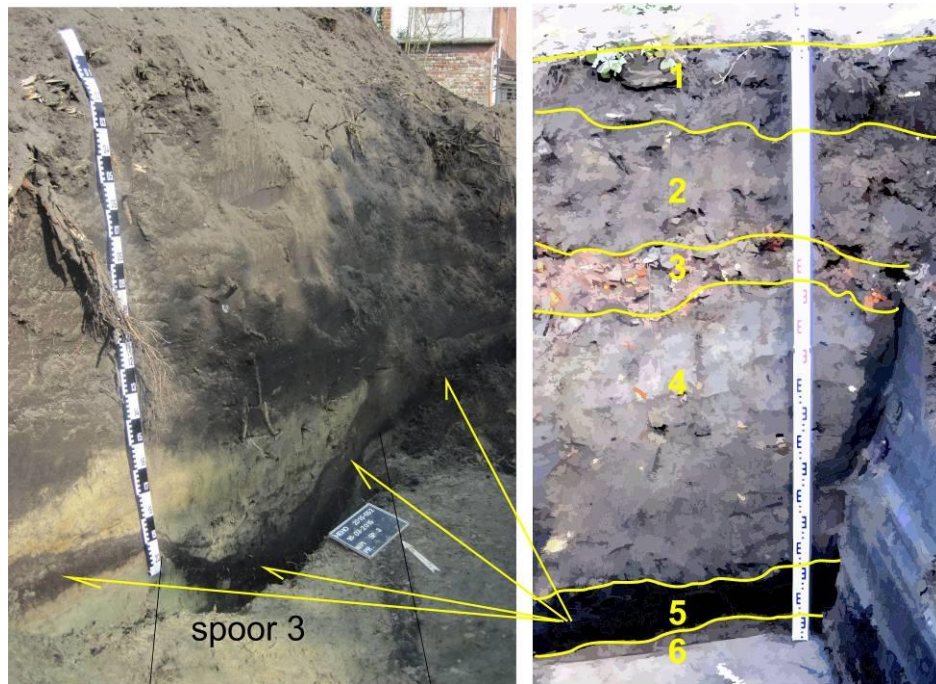
Figuur 2 : Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Bij de aanleg van de proefsleuf werd op geen enkele plaats een oorspronkelijk profiel aangetroffen. De natuurlijke bodemopbouw kan dan ook niet beschreven worden. Na 2m opvullingspakketten werd er tertiair glauconiet houdend zand aangetroffen. Deze kan beschouwd worden als de C-horizont (6 op onderstaand beeld).



Figuur 3 : Zicht op het noordprofiel van werkput 1.





Figuur 4 : Zicht op het noordelijk profiel van spoor 3 (greppel) met aanduiding van de zwarte laag (5).

Belangrijk is laag 5. Deze laag bestaat uit zwart kleiige structuur. Het ontstaan van deze laag is vrij onduidelijk, maar deze is bijna overal aanwezig en dekt het archeologisch interessant niveau af. Kenmerkend voor deze laag is ook dat ze de depressies van sporen volgt zoals in de greppel (spoor 3).

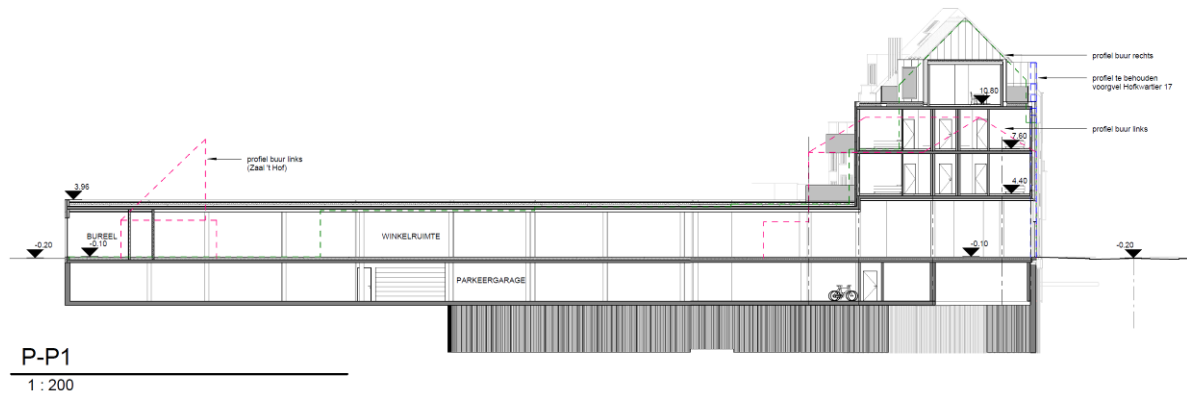
## 5. GEPLANEDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Algemene Bouwonderneming Wastiau zal op het terrein de bouw van een winkel realiseren met een ondergrondse parkeergarage en 7 appartementen.

Nieuwbouw grondplan en doorsnede:



Figuur 5 : Bovenaanzicht op de nieuwe toestand (Wastiau architecten)



Figuur 6 : Doorsnede van de nieuwe toestand (Wastiau architecten)

## 6. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

### 6.1. Kaart van Jacob van Deventer 1550-1575 (Koninklijke bibliotheek Brussel)



Figuur 7: Kaart van Herentals door Jacob van Deventer .





Figuur 8 : Uitvergroting kaart van Deventer met aanduiding van het onderzoeksgebied bij benadering.

Op de kaart van Deventer worden huizenblokken ingetekend. Naar het noorden ligt een beek.

## 6.2. Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Graaf de Ferraris) – 1771 - 1776

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opgemaakt onder leiding van Graaf de Ferraris tussen 1771 en 1776 staat – zo blijkt uit de overlay van het Grootchalig referentiebestand en de Ferrariskaart – aan de kant Hofkwartier een huizenblok ingetekend.



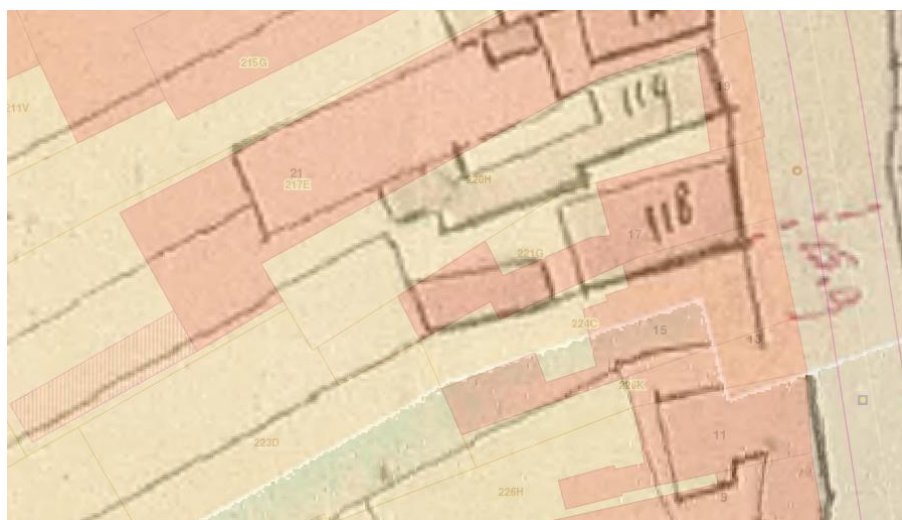


Dat huizenblok lijkt te bestaan uit 3 panden gelet op de haakse achterbouwsels. Op perceel 224C/221G lijkt een vrijstaand achterhuis/-bouw te staan. Meer naar het westen zijn een bomenrij en struikgewas ingetekend.

### 6.3. Atlas van Buurtwegen

Het pand, aangeduid op de Atlas van Buurtwegen (ca. 1850) als perceel 119, lijkt qua vorm zeer sterk op het huidige huisnummer 17. Wij veronderstellen dat het hier om hetzelfde pand gaat en dat dit gebouw al een oorsprong heeft in de eerste helft van de 19<sup>de</sup> eeuw, mogelijk ouder. Ook stellen we een kleine mismatch vast in de overlay van de Atlas van buurtwegen op het Grootchalig referentiebestand in geopunt.be; bron van deze plannen.

Pand 118 zou kunnen overeenkomen met huisnummers 13-15. De smalle garage/doorsteek tussen de huidige panden 15 en 17 kan dan de vrije ruimte zijn tussen de percelen 118 en 119 op de Atlas van Buurtwegen. De vrijstaande achterbouw bij perceel 118 komt overeen met de achterbouw op de Ferrariskaart maar is niet de vrijstaande bouw zoals bij Ferrais beschreven. Die bouw komt overeen, is een onderdeel, van perceel 119 dat kennelijk flink verbouwd is.





#### 6.4. Centraal Archeologische Inventaris

De gegevens in de Centraal Archeologische Inventaris zijn beperkt tot een opsomming van de gebouwen en relictten die hetzij beschermd zijn bij Koninklijk of Ministerieel Besluit of voorkomen op de vastgestelde lijst van beschermenswaardige Gebouwen. Er zijn in de directe omgeving van de betrokken percelen geen archeologische gegevens geregistreerd.

#### 6.5. Conclusie

Uit de cartografische gegevens kunnen we besluiten dat er vanaf de 18<sup>de</sup> eeuw, misschien eerder, maar zeker vanaf de 18<sup>de</sup> eeuw bebouwing is geweest aan het Hofkwartier. Die bebouwing heeft in de eerste helft van de 19<sup>de</sup> eeuw waarschijnlijk een eerste flinke wijziging ondergaan, zeker wat betreft perceel 119 (AvB) / kadasterperceel 225G. het gebouw op perceel 118 (AvB) lijkt volledig verdwenen en vervangen wat vermoedelijk gepaard ging met een verkaveling van dat perceel al is dat niet helemaal duidelijk. Wel kan gesteld dat in de eerste helft van de 20<sup>ste</sup> eeuw / 20<sup>ste</sup> eeuw het "straatbeeld" grondig gewijzigd werd en de oude gebouwen, met uitzondering van het pand op perceel 225G (huidig huisnummer 17) gesloopt zijn. Mogelijk heeft de felle strijd tijdens de boerenkrijg, eind 18<sup>de</sup> eeuw, hier ook iets mee te maken: *Door het verloop van de krijgsvanwikkelingen van de Boerenkrijg kwam Herentals voor het einde van de 18de eeuw opnieuw op het voorplan. Herentals leverde de befaamde Boerenleider advocaat L.J. Heylen en de slag in de straten van Herentals was het weersinwekkend hoogtepunt van een week Boerenbezetting (23 – 28 oktober 1798).*<sup>1</sup>

## 7. METHODE

Er werd 1 proefsleuf diagonaal op het projectgebied aangelegd. Afwijkend op de bijzondere voorwaarden werd de sleuf smaller aangelegd. Dit doordat bij de uitgraving de grond niet gestockeerd kon worden. De smallere sleuf liet echter wel toe om een goed beeld te vormen van het sporenbestand. Er werd gewerkt met een graafmachine op rupsen van 8 ton en een platte graafbak van 1,2m.

<sup>1</sup> <http://www.herentals.be/geschiedenis>, Kennes H. & Steyaert R. 2001: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Herentals*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N3, Brussel - Turnhout.



## 8. RESULTATEN PROEFSLEUVEN

### 8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS

Er werd één archeologisch interessant niveau aangetroffen. Het maaiveld ligt in het oosten van de werkput op +14.92 m TAW-niveau en in het westen op +14.08 m TAW; het terrein daalt licht van oost naar west. Het archeologisch vlak ligt in het oosten op +12.97 m TAW en in het westen op +13.08 m TAW.

### 8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN

Het ontstaan van de bodemopbouw in het profiel is niet geheel duidelijk geworden bij dit onderzoek. Er werden 5 lagen aangetroffen (Zie figuur 3). Een eerste laag van 30cm zwart zand dekt een volgende laag zwart zand met baksteenpuin en schervenmateriaal af. Deze laag (2) is 60cm dik. Laag 3 bevat bijna uitsluitend baksteenpuin en is 20cm dik. Laag 4 is grijsgroen zand, maar met veel minder puin. De dikte van deze laag bedraagt 40cm. Deze laag bestaat ook plaatselijk afwisselend uit banden van groen en wit zand. Onder deze laag zit een zwarte humeuze en ietwat kleverige laag : 5. Deze laag dekt alle middeleeuwse sporen af. De laag volgt ook de depressies van de greppels of vult deze op. In de laag werden enkele scherven Maaslands wit (Andenne ceramiek) aangetroffen.

In totaal werden 12 sporen tijdens het onderzoek aangetroffen.



Figuur 9 : Sleuf 1 met zicht op de middeleeuwse sporen.

Spoor 1, 2 en 3 zijn greppels die quasi parallel aan elkaar lopen met een noord-zuid oriëntering. Deze oriëntering sluit niet aan bij de huidige bebouwing in het hofkwartier.

Spoor 3 werd gecoupeerd tegen het profiel. Deze zwarte laag volgt hier de depressie van de greppel. De greppel is opgevuld met lichtgrijs tot wit grof zand. In de vulling werd een scherf uit lokaal grijs aangetroffen.

Rechthoekig spoor 4 snijdt spoor 5 dat eveneens rechthoekig is. Beide sporen hebben een donkergrijze vulling. Deze is heterogeen met vlekken wit zand. Er werden geen vondsten aangetroffen bij de aanleg.

Spoor 6 zat tegen de zuidwand van de sleuf. Plaatselijk lijkt de zwarte laag hier onderbroken. De vulling van dit spoor bestaat uit wit zand en bruin zand door aanrijking van ijzer. Mogelijk is dit zand afkomstig van een podzolbodem. De functie van het spoor is onduidelijk.

Spoor 7 is rond met een diameter van 60cm. Het lijkt niet om een paalkuil te gaan. In de vulling werd een oor van lokaal grijs en een smeedijzeren spijker aangetroffen. De vulling met grijs zand is vrij homogeen.

Spoor 9 snijdt spoor 8. Spoor 9 heeft een homogenere vulling dan spoor 8, maar beide zijn opgevuld met donkergrijs zand. Spoor 8 is onregelmatig van vorm. Spoor 9 is een kleine rechthoek van 40 bij 60cm. In spoor 8 werden 2 scherven aangetroffen : een wandscherf en een stuk bodem met een standvoet uit lokaal grijs aardewerk. De functie van beide sporen is onduidelijk.

Spoor 10 zat eveneens tegen de zuidwand van de sleuf. Het gaat om een afvalkuil. Deze kuil is hoger ingezet in het profiel en is dus veel recenter. Mogelijk gaat het hier om een 18-19<sup>e</sup>-eeuwse kuil.

Spoor 11 is rond, vrij homogeen en grijs van kleur. Er werden geen vondsten bij aangetroffen. De datering is daarom ook ongekend.

Spoor 12 is een recente verstoring tegen de wand van het noordprofiel. Mogelijk werd deze aangelegd om de naastgelegen ondergrondse parkeergarage aan te leggen.

### 8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

Bij de aanleg van de eerste profielput werd een artilleriestuk aangetroffen. Mogelijk gaat het hier om een afgeschoten 75mm Delattre stuk. De ontsteking was aanwezig maar zeer sterk gecorrodeerd. De politie werd erbij geroepen en het stuk zou door DOVO worden opgehaald.



Figuur 10: Artilleriestuk.

## 9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN

### 9.1. EVALUATIE EN BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het proefsleuvenonderzoek dient volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
  - o Er werden verspreid 9 sporen aangetroffen die een middeleeuwse datering kennen. De sporen zijn in het vlak zeer goed bewaard. Enkele een greppel werd gecoupeerd en deze was 40cm diep bewaard.
  - o 2 sporen zijn recent van aard (sporen 10 en 12).
  - o Spoor 11 is goed bewaard in het vlak, maar kon niet gedateerd worden.

- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
  - o Onder een pakket van 180cm zit een zwarte laag. Deze laag dekt alle middeleeuwse sporen af. Omwille van het aantreffen van Maaslands wit is deze laag vermoedelijk ook ontstaan tijdens de volle middeleeuwen.
- Wat is de relatie tussen het bestaande gebouw en het aanwezig archeologisch erfgoed?
  - o Er is wellicht geen relatie tussen de sporen en de huidige bebouwing.
- Zijn er archeologische sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
  - o De 9 middeleeuwse sporen vertonen een gelijkheid in kleur en vulling. Er kon geen structuur herkend worden. Wellicht zijn deze sporen min of meer gelijktijdig omdat ze enerzijds afgedekt zijn door eenzelfde laag en hetzelfde afval bevatten.
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
  - o Het is onduidelijk welke activiteiten hier hebben plaatsgevonden.
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
  - o De ceramiekvondsten zijn allen te dateren in de middeleeuwen, meer specifiek de volle middeleeuwen.
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen? Hoe werd het terrein bouwrijp gemaakt? Hoe zag het oorspronkelijke reliëf eruit?
  - o Het oorspronkelijk reliëf werd nergens aangetroffen. Vast staat dat het projectgebied zeer sterke veranderingen moet ondergaan hebben waarbij uiteindelijk een profielopbouw van bijna 2m ophogingslagen ontstond.
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis / stadsontwikkeling van Herentals?
  - o Er is te weinig bekend van de Herentalse stadsontwikkeling vanuit archeologisch oogpunt om op deze vraag te kunnen antwoorden. Het lijkt alsof er in de 19<sup>de</sup> – 20<sup>ste</sup> eeuw een enorm puinpakket op de oorspronkelijke bodem terecht is gekomen waardoor het middeleeuwse/laatmiddeleeuwse niveau vrij intact bewaard bleef op deze site. Maar om nu al een indruk te geven over de betekenis van de sporen in het kader van de stadsontwikkeling is vrijwel onmogelijk aangezien de interpretatie van de sporen ook niet éénduidig kan aangegeven worden.
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
  - o 9 sporen dateren uit de volle middeleeuwen. De functie is onbekend. Afhankelijk van de ophogingslagen lijken de middeleeuwse sporen een grote ruimte in te kunnen nemen, ook buiten dit onderzoeksgebied.
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
  - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
    - De middeleeuwse sporen zijn enkel in de tuinzone af te bakenen. Wellicht zijn de sporen bewaard in de andere richtingen en zelfs buiten dit onderzoeksgebied.
  - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
    - De zwarte afdekkingslaag 5 lijkt een zeer belangrijke functie te hebben. De studie van de profielopbouw dient dan ook zeer voorname plaats in te nemen.
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
  - o Hoe is een dergelijk dik ophogingspakket ontstaan?
  - o Is de onderste zwarte laag een middeleeuws loopvlak?

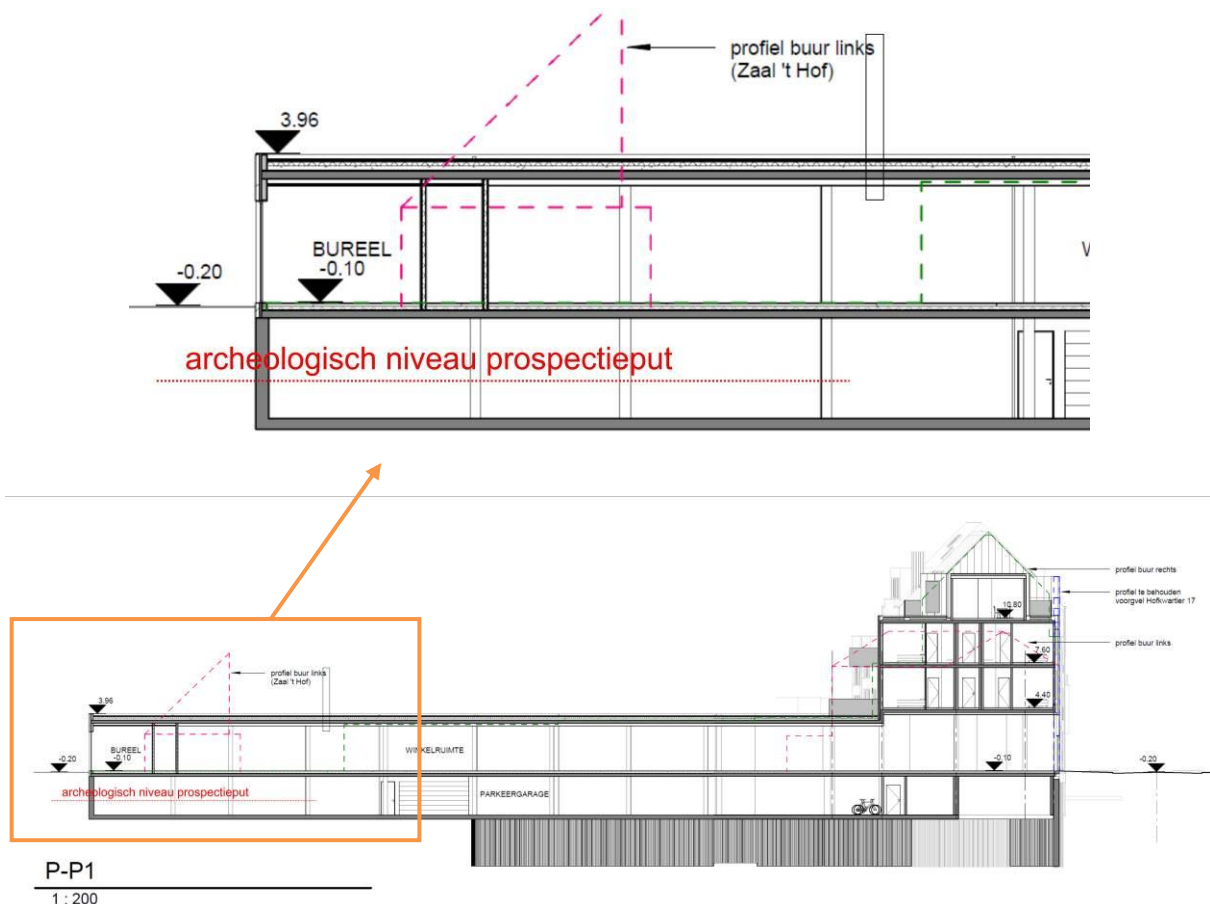
- Kan er een uitspraak worden gedaan over het paleolandschap en het vroegste landgebruik.
- Zijn er sporen van artisanale activiteiten en/of handel?
- Is er hout- en steenbouwfase aanwezig, en wat is eventueel de transitie tussen beide.
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig?
  - De profielopbouw en de datering hierrond is een zeer interessant gegeven dat vermoedelijk enkel met OSL-datering bestudeerd kan worden.
- Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
  - OSL stalen zijn hierbij noodzakelijk. Een minimum van 4stuks lijkt hier aangewezen.

## 9.2. WAARDERING

De archeologische bodemopbouw in het projectgebied ligt onverwacht hoog. De opbouw op zich zorgde voor een goede bewaring van de oudste sporen. Deze opbouw is dan ook zeer interessant om tijdens een vervolgonderzoek te bestuderen.

Sporen uit de middeleeuwse periode konden in Herentals nog maar weinig bestudeerd worden. Hierdoor krijgen de aangetroffen sporen een hoge waardering mee. De functie van de sporen was niet duidelijk interpreteerbaar tijdens het onderzoek.

Impact van de nieuwbouw op het bodemarchief schematisch voorgesteld:



### 9.3. AANBEVELINGEN

Aangezien de sporen een hoge waardering hebben en goed bewaard zijn dienen deze verder onderzocht te worden. Dit kan best gebeuren door een volledige opgraving. Enkel in de tuin kon omwille van de bebouwing de archeologische sporen bekeken worden. Deze bevinden zich hier in 1 niveau. Onder de huidige bebouwing zit slechts onder 1 pand een kelder zodoende ook hier de archeologie wellicht bewaard is. Doordat er ook bebouwing was in de post middeleeuwse periode kunnen hier restanten van muurwerk worden aangetroffen. Plaatselijk kan men hier dus best rekening houden met een opgraving in minimum 2 niveaus. De totale op te graven oppervlakte bedraagt 1264m<sup>2</sup> in één niveau.

## 10. BIBLIOGRAFIE

AGIV (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen) (2011), <http://www.agiv.be/gis/>.

CAI (Centrale Archeologische Inventaris) (2011), <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geovlaanderen/cai/>.

Koninklijke Bibliotheek van België (2010), Ferrariskaart, [http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte\\_nl.html](http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html).

## 11. BIJLAGEN

- Fotolijst
- Sporenlijst
- Vondstenlijst
- Plannenlijst

FOTOLIJST							
Fotonummer	Werkput	Overzichtsfoto	Spoor	Profiel	Coupe	Opmerkingen	Datum
1	1					Artilleriestuk	16/03/2015
2	1	x		noord			16/03/2015
3	1	x		noord		detail	16/03/2015
4	1	x	1, 2 en 3				16/03/2015
5	1	x	overzicht sporen				16/03/2015
6	1	x	overzicht sporen				16/03/2015
7	1						16/03/2015
8	1						16/03/2015
9	1		4 en 5				16/03/2015
10	1		6				16/03/2015
11	1		7				16/03/2015
12	1		8 en 9				16/03/2015
13	1		10				16/03/2015
14	1		11				16/03/2015
15	1		12				16/03/2015
16	1		3	noord	greppel		16/03/2015
17	1		3	noord	greppel		16/03/2015



SPORENLIJST								
Spoornummer	Werkput	Vlak	Vorm	Kleur			Interpretatie	Datering
					hoofdkleur	bijkleur		
1	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	greppel	middeleeuwen
2	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	greppel	middeleeuwen
3	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	greppel	middeleeuwen
4	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
5	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
6	1	1	vierkant		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
7	1	1	rond		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
8	1	1	onregelmatig		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
9	1	1	rechthoekig		grijs	blauw	afvalkuil?	middeleeuwen
10	1	1	vierkant		bruin	grijs	afvalkuil	18-19e eeuw
11	1	1	rond		grijs		afvalkuil	onbekend
12	1	1	rechthoekig		zwart	grijs	recente vergraving	20ste eeuw

VONDSTENLIJST						
Vondstnummer	Werkput	Vlak	Spoornummer/losse vondst	Materiaalsoort	Determinatie	Datering
1	1		profiel noord laag 5	ker	Maaslands wit	12-13e eeuw
2	1	1	spoor 3	ker	lokaal grijs, wandscherf	12-13e eeuw
3	1	1	spoor 7	ker	lokaal grijs, oorfragmetn, ijzeren gesmede nagel	12-13e eeuw
4	1	1	profiel noord laag 6	ker	Maaslands wit	12-13e eeuw

## PLANNENLIJST

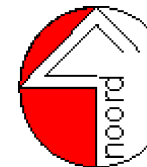
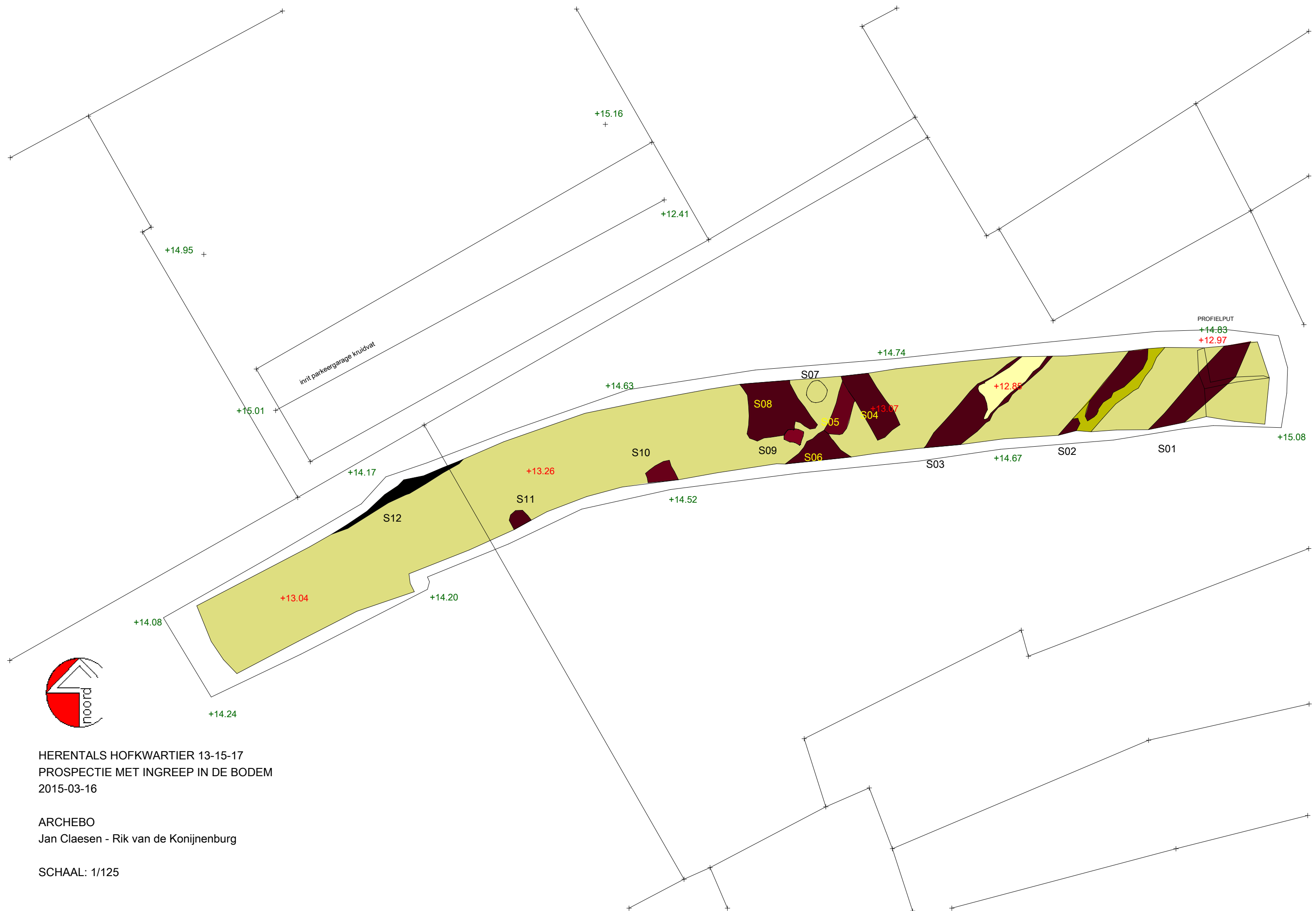
- Plan 1 Allesporenplan bestaande toestand
- Plan 2 Allesporenplan
- Plan 3 Afbakening archeologische opgraving



HERENTALS HOFKWARTIER 13-15-17  
PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM  
2015-03-16

ARCHEBO  
Jan Claesen - Rik van de Konijnenburg

SCHAAL: 1/125



HERENTALS HOFKWARTIER 13-15-17  
PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM  
2015-03-16

ARCHEBO  
Jan Claesen - Rik van de Konijnenburg

SCHAAL: 1/125

